

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής
στην Προσχολική Ηλικία

Αθηνά Ζώνιου-Σιδέρη

Ομότιμη Καθηγήτρια, ΤΕΑΠΗ - ΕΚΠΑ

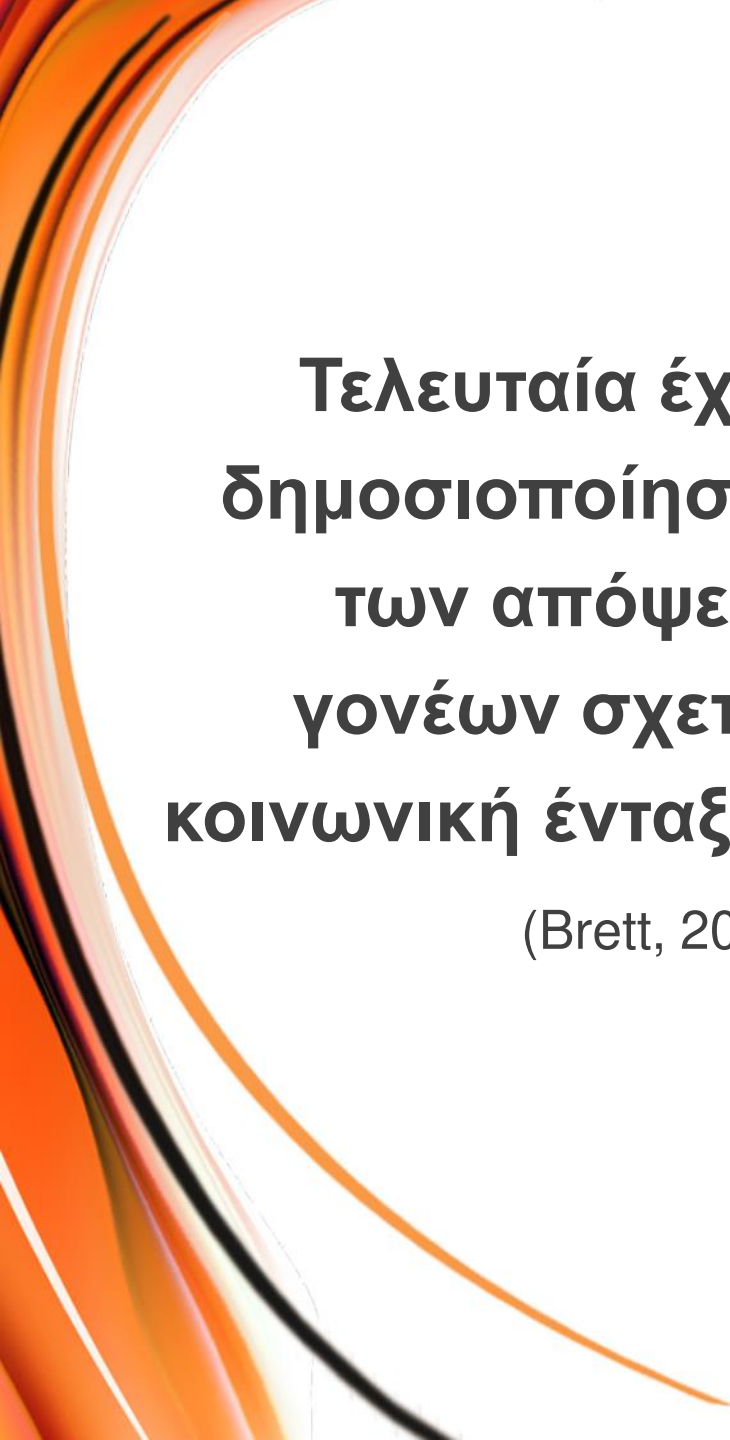
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Αναπηρία: εννοιολογικός προσδιορισμός

Η πολυσύνθετη δομή της αναπηρίας προβάλλεται από το κοινωνικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας (Oliver, 1996) και τις απορρέουσες αυτού προσεγγίσεις:

- υλιστικό φεμινιστικό κοινωνικό μοντέλο (Thomas, 1999 Corbett, 1994),
- πολιτιστική προσέγγιση της αναπηρίας (Lane, 1995 Aull Davies & Jenkins, 1997),
- ψυχαναλυτική προσέγγιση της αναπηρίας (Shakespeare, 1994), κ.ά.

Τελευταία έχει αναδυθεί η αναγκαιότητα δημοσιοποίησης και επαναπροσδιορισμού των απόψεων και των εμπειριών των γονέων σχετικά με την εκπαιδευτική και κοινωνική ένταξη των ανάπηρων παιδιών τους

(Brett, 2002 Bjarnason 2002 Read, 2000)

Σύγχρονη πραγματικότητα

- Οι οικογένειες ανάπηρων παιδιών εμφανίζονται να μη συμμετέχουν ισότιμα στη λήψη αποφάσεων που αφορούν την εκπαίδευση, προγράμματα παρέμβασης ή σε δομές υποστήριξης.
- Οι εμπειρίες και τα βιώματά τους παραμένουν αναξιοποίητα από τους ειδικούς επιστήμονες, μολονότι αποτελούν την εγγύτερη ως προς το ανάπηρο παιδί πηγή πληροφοριών, εμπειριών και γνώσεων.

(Brett, 2002 Case, 2000 Jones & Swain, 2001)

Το κλινικό ή ιατρικό ή θεραπευτικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας

Το κλινικό μοντέλο προσεγγίζει τη συμπεριφορά και την κατάσταση του ατόμου με αναπηρία ως πάθηση, με αποτέλεσμα να εστιάζει στη διάγνωση και τη θεραπεία του αναπήρου, θέση στην οποία αντιτίθεται το κοινωνικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας (Thomas & Pierson, 1996).

Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα η οικογένεια να εγκλωβίζεται σε ένα χώρο ασφυκτικού βιώματος της προσωπικής τραγωδίας και να αντιμετωπίζει κάθε πρόκληση στη διαδικασία εκπαίδευσης του παιδιού της ως προσωπική ευθύνη, ενοχή και αποτυχία.

Η θεωρία της προσωπικής τραγωδίας (personal tragedy) εκπορεύεται από το κλινικό ή ιατρικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας σύμφωνα με την οποία η αναπηρία αντιμετωπίζεται ως «πρόβλημα» σε ατομικό (σωματικό-νοητικό) επίπεδο (Barnes & Mercer, 2003).

Το κλινικό ή ιατρικό ή θεραπευτικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας

Οι γονείς δέσμιοι του ατομικού μοντέλου της αναπηρίας

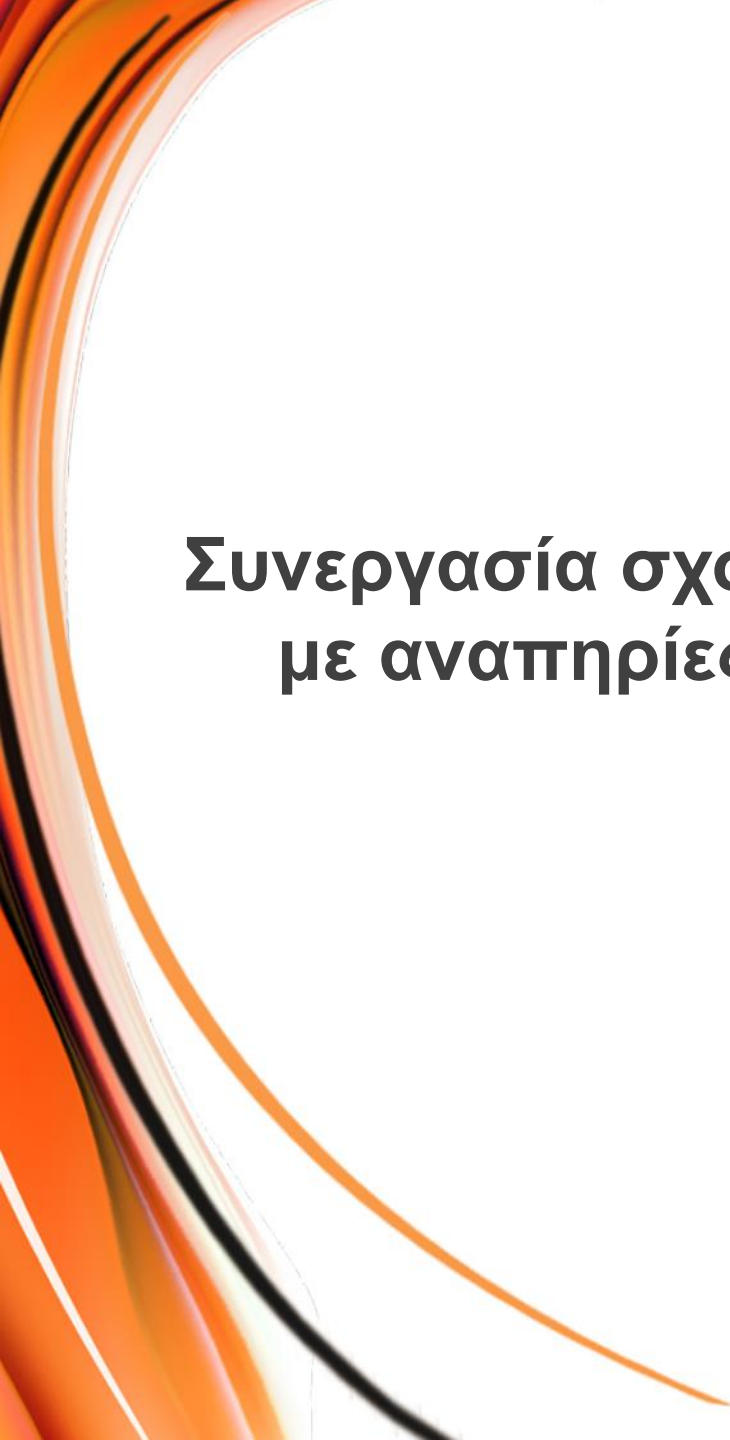
- αντιλαμβάνονται ως προσωπικής τους υπόθεση και ευθύνη τη γέννηση ενός ανάπηρου παιδιού,
- εμφανίζονται αποδυναμωμένοι και εξαρτώμενοι από την κλινική προσέγγιση της αναπηρίας που ελέγχει και καθορίζει την πορεία ζωής του παιδιού και των ιδίων με βάση τις προσαρμοστικές δυνατότητες της αναπηρίας (Oliver, 1996· Shakespeare et al. 1999).

Η κοινωνική κατασκευή της αναπηρίας

- μετατοπίζει την ευθύνη από τη διαγνωστική εικόνα της αναπηρίας στη δυσκαμψία και αδιαλλαξία των κοινωνικών δομών
- και αποκλείει ολιγάριθμες ομάδες πληθυσμού από κατακτημένα συλλογικά δικαιώματα και θεσμούς όπως του δικαιώματος της εκπαίδευσης, της κοινωνικοποίησης, της εργασίας κ.ά. (Oliver & Sapey, 1999 Barnes & Mercer, 2003).

Το κοινωνικό μοντέλο προσέγγισης

- Η κοινωνική θεώρηση της αναπηρίας στοχεύει περισσότερο στη μελέτη της σύλληψης (με την έννοια του κοινωνικού πλαισίου) και λιγότερο του αντικειμένου (την οικογένεια και το ανάπηρο παιδί) αποσκοπώντας στην αναθεώρηση των δεδομένων αξιών, στάσεων και δομών (Dowling & Dolan, 2001).
- Το κοινωνικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας έτσι όπως διαμορφώνεται στην πορεία του εικοστού πρώτου αιώνα διατηρεί τη δυναμική του ισχύ και τη λειτουργικότητά του στο κίνημα των ανάπηρων ατόμων ως μέσο έκφρασης και «νοηματοδότησης» των εμπειριών τους (Tregaskis, 2002).

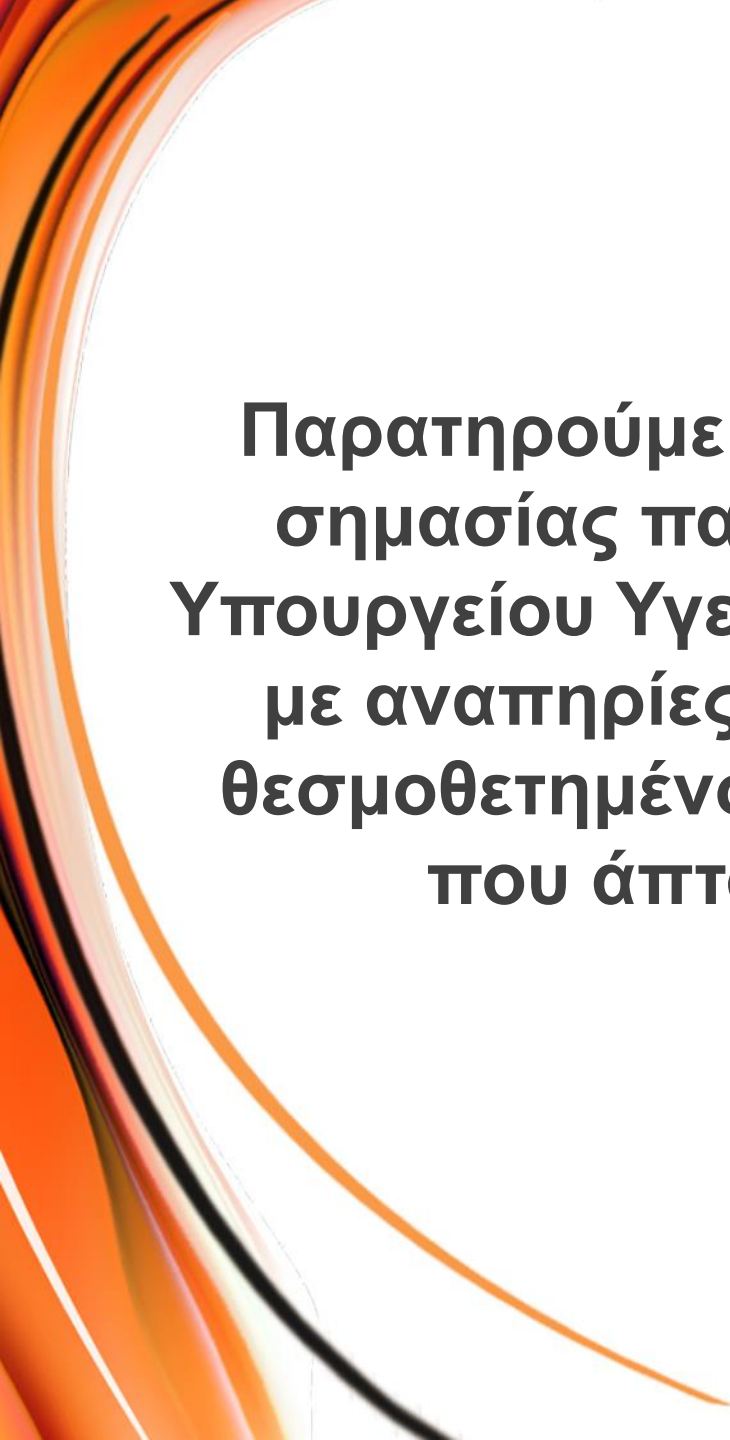

**Συνεργασία σχολείου και οικογένειας παιδιών
με αναπηρίες στο ελληνικό εκπαιδευτικό
πλαίσιο**

Νόμος 1566/1985

Ο πρώτος Νόμος της γενικής εκπαίδευσης που συμπεριλάμβανε στο πλαίσιο του την ειδική αγωγή ήταν ο Νόμος 1566/1985.

- Προέβλεπε τη συγκρότηση και τη λειτουργία συλλόγων γονέων που συνεργάζονται και συμμετέχουν σε θέματα που αφορούν την ειδική αγωγή και την ειδική επαγγελματική εκπαίδευση με το ΥΠ.Ε.Π.Θ. δίχως περαιτέρω επεξηγήσεις και διευκρινίσεις.
- Τα Κέντρα Ψυχικής Υγείας και τα Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα ως υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είχαν την αρμοδιότητα της διάγνωσης της εγγραφής και της φοίτησης όλων των παιδιών με αναπηρίες σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής ή ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης καθώς και τη παροχή συμβουλών σε εκπαιδευτικούς και γονείς και στα ίδια τα άτομα με αναπηρίες (ΦΕΚ 1566/1985, Άρθρο 33, παράγραφος 1, εδάφιο α, β, γ, δ).

Παρατηρούμε ότι τα ζητήματα βαρύνουσας σημασίας παρέμεναν υπό την αιγίδα του Υπουργείου Υγείας, ενώ οι γονείς των παιδιών με αναπηρίες δεν είχαν ούτε ενεργό, ούτε θεσμοθετημένο ρόλο στη λήψη αποφάσεων που άπτονταν της εκπαίδευσης.

Ασχολείται αποκλειστικά με τα ζητήματα της ειδικής εκπαίδευσης.

- Ο ισχύοντας Νόμος διατηρεί όπως και ο προηγούμενος τη συνεργασία του ΥΠ.Ε.Π.Θ. με τους συλλόγους γονέων στο έργο της εκπαίδευσης (Άρθρο 1, παράγραφος 20, εδάφιο ι και ια) εισάγοντας στην υπάρχουσα συνεργασία ένα νέο μέλος το Τμήμα Ειδικής Αγωγής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου για: «την προσφορά συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών στους γονείς των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» (Άρθρο 1, Παράγραφος 20, εδάφιο ι και ια, σελ. 1568).
- Ιδρύει τα Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.). Ορίζεται: «η διοργάνωση προγραμμάτων ενημέρωσης και κατάρτισης για τους γονείς των μαθητών» (Άρθρο 2, Παράγραφος 3, εδάφιο δ, σελ. 1568).

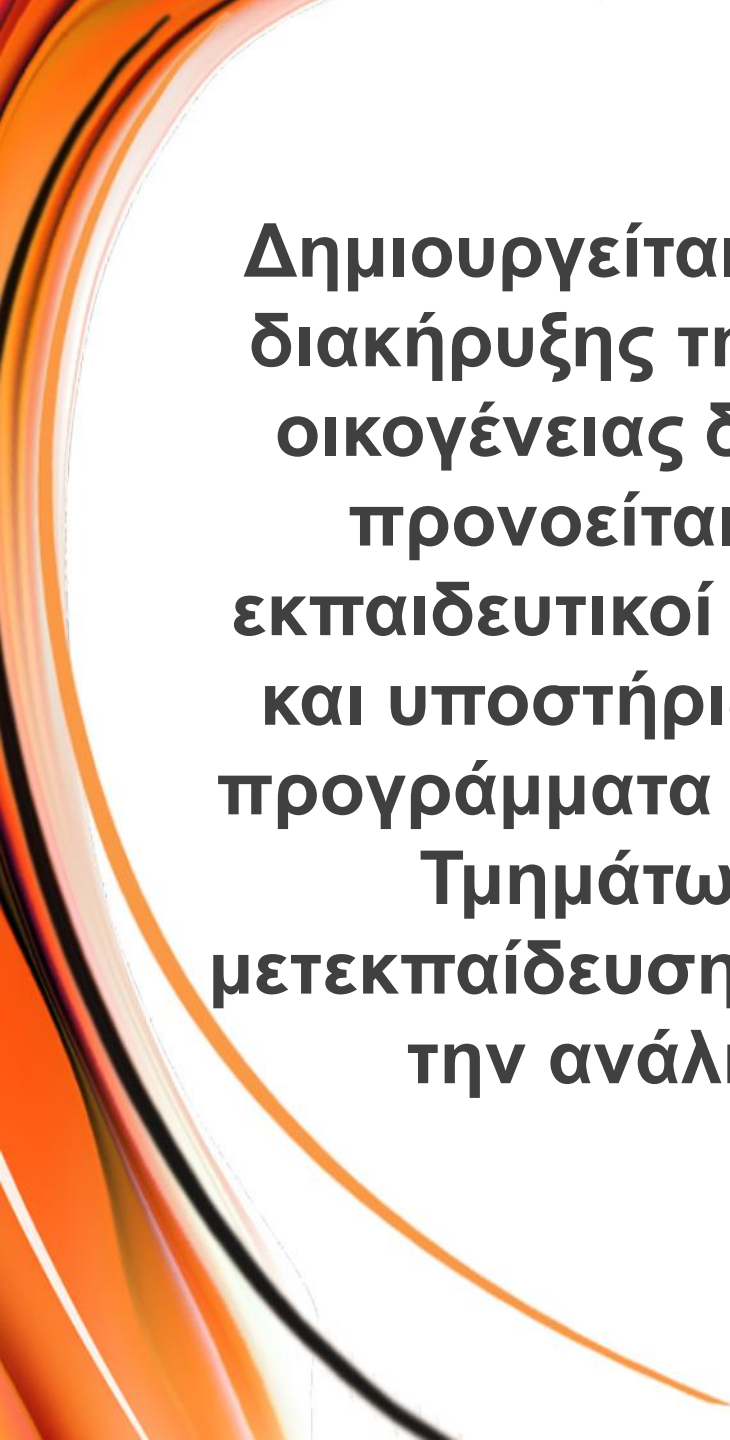
Νόμος 2817/2000

- Στον δημοσιευμένο Οδηγό του Πολίτη (2007) γίνεται εκτεταμένη αναφορά στα προγράμματα συμβουλευτικής και υποστήριξης γονέων από τα Κέντρα Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης καθώς οι γονείς καλούνται «να συμμετέχουν ενεργά και συνεταιρικά με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για να επιτευχθεί η ισότιμη ένταξη ατόμων με αναπηρία/ ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο σχολείο και στην κοινωνία» (σελ. 160).
- Στην πιο πρόσφατη απόφαση νόμου που δημοσιεύτηκε στις 3 Απριλίου του 2007 γίνεται εκτενής αναφορά στη συνεργασία εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής και γονέων. Χαρακτηριστικά αναφέρεται:
«(Οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής) συνεργάζονται με τους γονείς και παρέχουν σε αυτούς κάθε διευκόλυνση στη συνεργασία με το προσωπικό του σχολείου. Προγραμματίζουν και οργανώνουν ενημερωτικές συναντήσεις των γονέων με τους εκπαιδευτικούς, το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό ή άλλους εμπλεκόμενους φορείς, σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος» (ΦΕΚ 449/2007, παράγραφος 7, σελ. 9389).

Νόμος 2817/2000

- Ειδικότερα στους εκπαιδευτικούς των ειδικών σχολείων σημειώνεται ότι είναι στα καθήκοντά τους η καθοδήγηση των γονέων σε θέματα ειδικής αγωγής και βοήθειας στο σπίτι (ΦΕΚ 449/2007, σελ. 9390),
- Ενώ για τους εκπαιδευτικούς των τμημάτων ένταξης ορίζεται επίσης, η συνεργασία τους με τους γονείς ενώ σημειώνεται πως «σε καμία περίπτωση δεν αποκλείεται μαθητής από το τμήμα ένταξης, αν οι γονείς του επιθυμούν τη φοίτησή τους σε αυτό ακόμα και εάν δεν υπάρχει διάγνωση από τις αρμόδιες διαγνωστικές υπηρεσίες» (ΦΕΚ 449/2007, σελ. 9390).
- Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη συνεργασία των σχολικών ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, θεραπευτών λόγου, ειδικών στον επαγγελματικό προσανατολισμό και στην κινητικότητα των μαθητών με τύφλωση και ειδικών στη νοηματική γλώσσα των μαθητών με κώφωση των ειδικών σχολείων με τις οικογένειες των μαθητών (ΦΕΚ 449/2007, σελ. 9391-9394).

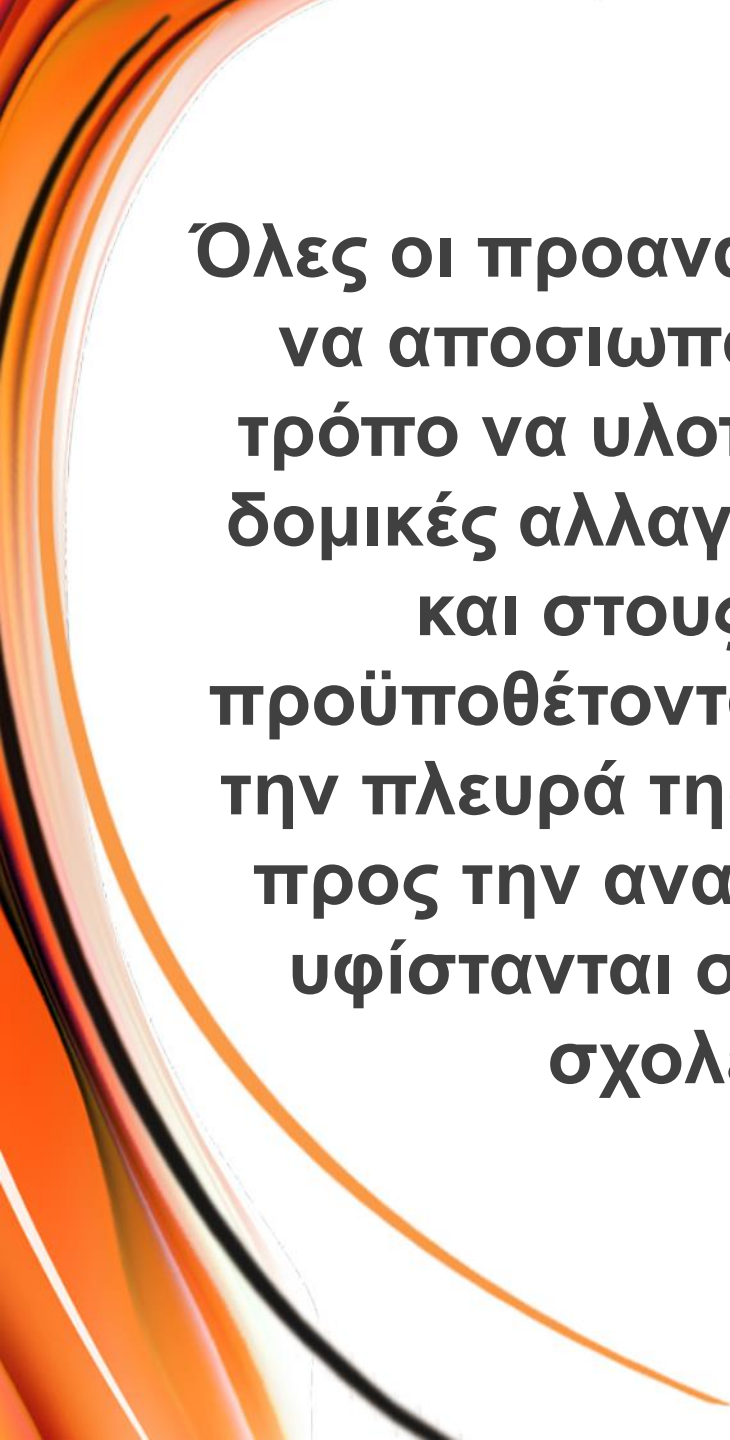

Δημιουργείται η αίσθηση περισσότερο της διακήρυξης της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας δίχως να οροθετείτε, ούτε να προνοείται ο τρόπος με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί θα ασκήσουν συμβουλευτική και υποστήριξη στην οικογένεια καθώς τα προγράμματα σπουδών των Παιδαγωγικών Τμημάτων και των διδασκαλείων μετεκπαίδευσης δεν τους προετοιμάζουν για την ανάληψη ενός τέτοιου ρόλου.

πολιτικές συνεργασίας προϋποθέτουν...

- Οι πολιτικές συνεργασίας προϋποθέτουν την εκπαίδευση και την προετοιμασία του προσωπικού των σχολείων για την ενίσχυση της συνεργασίας
 - με ενδουπηρεσιακή επιμόρφωση,
 - με την οργάνωση συνεδρίων και συμποσίων,
 - με την ένταξη στο ωρολόγιο πρόγραμμα κάθε σχολείου την ώρα της συνεργασίας με την οικογένεια,
 - με τη δημιουργία κέντρων ενίσχυσης και υποστήριξης γονέων στο πλαίσιο των σχολικών μονάδων,
 - με τις κατ' οίκον επισκέψεις και την συγκρότηση ομάδων ερευνητών δράσης που στοχεύουν στη βελτίωση των συνθηκών συνεργασίας.
- Επίσης, μία λειτουργική συνεργασία προϋποθέτει την βελτίωση των συνθηκών επικοινωνίας μεταξύ των κοινωνικών υπηρεσιών και των κέντρων υγείας με το σχολείο.

Όλες οι προαναφερόμενες πολιτικές φαίνεται να αποσιωποούνται ή με αποσπασματικό τρόπο να υλοποιούνται καθώς επιτάσσουν δομικές αλλαγές στο σύστημα εκπαίδευσης και στους τρόπους συνεργασίας, προϋποθέτοντας πρόθεση και βούληση από την πλευρά της εκπαιδευτικής πολιτικής ως προς την αναδόμηση των συνθηκών που υφίστανται στον τομέα της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας.

Σκοπός και ερωτήματα της έρευνας

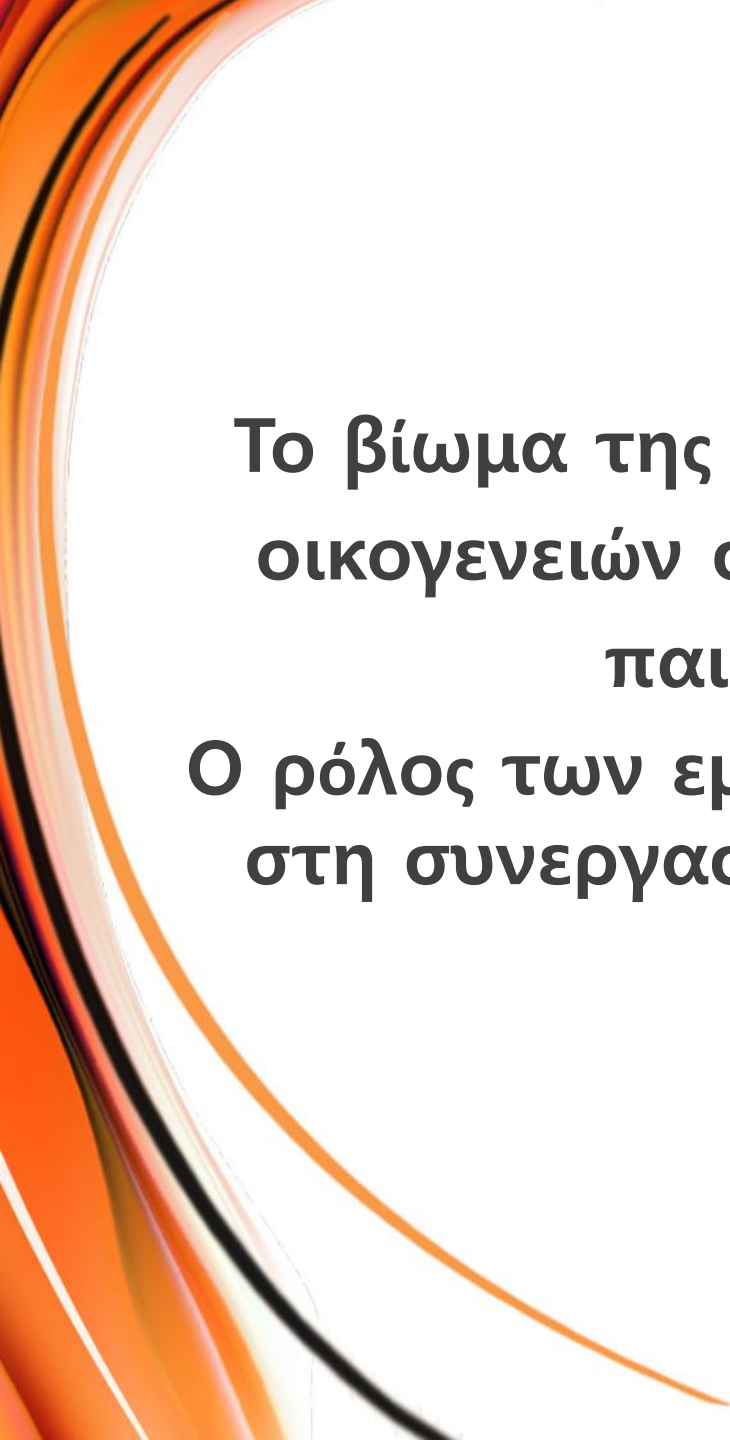
- Σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων των γονέων παιδιών με αναπηρίες ως προς το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, σύμφωνα με τις εμπειρίες που αποκόμισαν (ή αποκομίζουν) από τη συνεργασία σχολείου και οικογένειας.
- Η έρευνα προσπαθεί να αναδείξει και να προβάλει τις απόψεις και τις εμπειρίες των οικογενειών, αποσκοπώντας στην καλύτερη κατανόηση των ζητημάτων που προκύπτουν από την εκπαίδευση των ανάπηρων παιδιών.
- Η ανάλυση των εμπειριών διαθέτει περισσότερο περιγραφική και λιγότερο ερμηνευτική δυνατότητα, καθώς αποτελεί εργαλείο κατανόησης και επίλυσης των προβλημάτων και δεν αποβλέπει στην αντικειμενική παρουσίαση της «πραγματικότητας».
- Η παρούσα έρευνα κινείται μεταξύ δύο επιπέδων: των γονικών εμπειριών και τοποθετήσεων και των σπουδών για την αναπηρία (disability studies) (Goodley & Tregaskis, 2006).
- Το βασικότερο ερώτημα που αναδύεται στην έρευνα αφορά το είδος και το επίπεδο της συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας στην σύγχρονη ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα και τον τρόπο που η οικογένεια βίωσε και βιώνει την υφιστάμενη κατάσταση.

Το δείγμα της έρευνας

- Τέσσερις οικογένειες ανάπηρων παιδιών που κατοικούν στο νομό Αττικής.
- Οι συνεντεύξεις δόθηκαν από τις μητέρες των οικογενειών σε τρεις από τις τέσσερις περιπτώσεις που συμμετείχαν στην έρευνα. Στις συνεντεύξεις κλήθηκαν και οι δύο γονείς.

Το δείγμα της έρευνας

- Η πρώτη οικογένεια έχει ένα κορίτσι με σύνδρομο Down είναι το τελευταίο παιδί μιας εξαμελούς οικογένειας και είναι σήμερα είκοσι πέντε (25) χρονών. Οι γονείς είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Η δεύτερη οικογένεια έχει μία δεκαεξάχρονη (16) έφηβη με πολλαπλή αναπηρία (κώφωση και νοητική καθυστέρηση) και είναι το νεότερο μέλος μιας πενταμελούς οικογένειας. Οι γονείς διαθέτουν πτυχίο ανώτερης εκπαίδευσης. Η οικογένεια αποτελεί περίπτωση εκπαιδευτικής μετανάστευσης. Η μητέρα με το ανάπηρο παιδί μετακινήθηκαν από τον τόπο καταγωγής τους στην Αθήνα για να εξασφαλίσουν τη καλύτερη δυνατή εκπαίδευση.
- Η τρίτη οικογένεια έχει ένα δεκατετράχρονο (14) αγόρι με πολλαπλή αναπηρία (κώφωση και αυτισμό). Η οικογένεια είναι τριμελής και οι γονείς είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.
- Η τέταρτη περίπτωση είναι τετραμελής και έχει ένα δωδεκάχρονο (12) αγόρι με ήπια πολλαπλή αναπηρία (μικροκεφαλία, υπερκινητικότητα, ελαφρά νοητική καθυστέρηση, βαρηκοΐα). Οι γονείς είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

**Το βίωμα της προσωπικής τραγωδίας των
οικογενειών στο πλαίσιο της εκπαίδευσης
παιδιών με αναπηρίες:**

**Ο ρόλος των εμπλεκόμενων της εκπαίδευσης
στη συνεργασία σχολείου και οικογένειας**

Το Υπουργείο Παιδείας ως Πόντιος Πιλάτος

- *Πήγα στο Υπουργείο Παιδείας, ρώτησα και μου είπαν πως έχετε κάθε δικαίωμα, όπως κάθε Έλληνας πολίτης να πάτε στο δημόσιο νηπιαγωγείο της γειτονιάς σας και να γράψετε το παιδί σας...*
- *Βεβαίως καλά έκανε το Υπουργείο και σας είπε να το εγγράψουμε, εσείς αν θέλετε το γράφουμε, αλλά σας λέμε ότι θα γίνει χειρότερο το παιδί σας...*

Το Υπουργείο Παιδείας ως Πόντιος Πιλάτος

- *Γενικά στο Υπουργείο είχαμε στήριξη από τους γραμματείς, γνώριζαν τα προβλήματα, θέλανε να δώσουν λύση, αλλά δυστυχώς δε δίνανε...*
- *Είναι γεγονός ότι στο Υπουργείο δεν υπάρχουν οι καλύτεροι που θα πρέπει να ασχοληθούν, δεν έχουν γνώσεις και οι ίδιοι, απλώς καταλαμβάνουν θέσεις. Λάθος άνθρωποι σε λάθος θέσεις...*

Το Υπουργείο Παιδείας ως Πόντιος Πιλάτος

- *Μου είπαν να απευθυνθώ στο Υπουργείο, στο Υπουργείο βέβαια μου είπαν να απευθυνθώ στον Σχολικό Σύμβουλο.... ο Σχολικός Σύμβουλος μου είπε ότι εκείνος θα αναλάβει την οργάνωση αλλά τη στελέχωση θα την αναλάβει η διεύθυνση του Υπουργείου...*

Τα Κέντρα Ψυχικής Υγείας ως διεκπεραιωτές

- *Έπρεπε να το πάτε σε ειδικό δημόσιο σχολείο μου είπαν να έχει απολυτήριο, αυτά δεν μου τα είχε πει κανένας, γιατί όταν πήγα στο Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής μου είπαν ότι είναι ασκήσιμα και μη ασκήσιμα και ότι το καλύτερο πλαίσιο για την περίπτωση της ήταν αυτό, και πήγαμε εκεί, επομένως δεν είχα το χαρτί αυτό και δεν μου τη δεχτήκανε.*

Ο σχολικός σύμβουλος ως νομικός σύμβουλος

- *Επειδή τα παράπονα της δασκάλας πρέπει να ήταν πολύ έντονα στον Σχολικό Σύμβουλο με είχε πάρει ο ίδιος στο σπίτι και μου είπε θα το κρατήσετε άλλη μια χρονιά στο σπίτι; Και του είπα επί λέξη, είσαστε καλά κύριε..., το παιδί είναι ήδη επτάμισι χρονών, πότε θα πάει σχολείο; Και τότε βέβαια, ίσως δεν ήξερε και την ηλικία του και μου λέει, ναι, είναι κιόλας επτάμισι; Τέλος πάντων, φέρτε εσείς τα χαρτιά που χρειάζονται να είσαστε σύννομοι και από εκεί και πέρα θα δούμε τι θα γίνει.*

Οι διευθύνσεις των ειδικών σχολείων ως επαΐοντες του ιατρικού μοντέλου

- *Η διεύθυνση του σχολείου... ζήτησε πάμπολλες φορές από τους γονείς να πάρουμε τα παιδιά μας να τα πάμε στο νοσοκομείο, να τα βάλουμε σε ένα σχολείο του νοσοκομείου, για να είναι κοντά στους γιατρούς γιατί τα παιδιά μας έχουν ψυχοκοινωνικά προβλήματα, αυτό τα λέει όλα, οπότε τι να συνεχίσω....*

Οι εκπαιδευτικοί των ειδικών σχολείων ως προφήτες

- *Εντάξει, ήταν το πιο τραγικό αυτό στην πορεία του και για τους γονείς, αλλά πιστεύω και για τον ίδιο το παιδί, όσο καταλάβαινε, μας είπαν: πάρτε το παιδί στο σπίτι, το παιδί δεν είναι δυνατόν να εκπαιδευτεί...*

Η διεύθυνση του γενικού σχολείου: Χαμένη στην ενημέρωση

- *Η διεύθυνση δεν ξέρει τίποτα, ούτε καν ότι έχει εγκριθεί (το τμήμα ένταξης), όταν πήρα τηλέφωνο να δω τι θα γίνει, θα στελεχωθεί, θα αρχίσει φέτος, του χρόνου, μου λένε δεν ξέρουμε ότι έχει εγκριθεί η αίτηση.*

Οι εκπαιδευτικοί της γενικής εκπαίδευσης ως υπερασπιστές του φυσιολογικού

- *Μου το αποκάλεσε απροσάρμοστο, και λυπάμαι αλλά εγώ του χρόνου και να με παρακαλάνε οι άλλες μανάδες δεν πρόκειται να πάρω αυτή την τάξη, ούτε ένα τοις χιλίοις. Φεύγω βουρκωμένη από την τάξη, με είχε κάνει σκουπίδι, ενώ γνώριζε ότι είμαι συνάδελφος, τουλάχιστον είμαι συνεργάσιμη, ότι μπορούμε τα πάντα να συζητήσουμε και να βρούμε λύσεις και δεν το έκανε...*
- *Μια άλλη δασκάλα...μου είπε από την ώρα που ήρθαν αυτά τα παιδιά στο σχολείο μας εμείς κοντεύουμε να βγούμε από το παράθυρο, με έναν απαξιωτικό τρόπο και πραγματικά πικράθηκα εκείνη την ώρα, δεν ήμουν ετοιμόλογη να της πω φαίνεται έχετε φυσιολογικά παιδιά κυρία μου, γιατί αν είχατε ένα παιδί σαν το δικό μου τι θα κάνατε; Από πού θα πιανόσασταν, δηλαδή που θα ζητούσατε βοήθεια, θα το αφήνατε στο σπίτι;*

Ο εκπαιδευτικός του τμήματος ένταξης των γενικών σχολείων: Αμήχανος συμβιβασμός

- *Εκείνη την ώρα ο δάσκαλος μου είπε, το θυμάμαι καλά, δεν μπορούμε για όλα να θεωρούμε υπεύθυνο το παιδί στο σχολείο, αφήνοντας έμμεσα να καταλάβω ότι κάτι δεν πάει καλά με τη δασκάλα και κάποια στιγμή μου το είπε και άμεσα, εγώ δεν μπορώ να επεμβαίνω στο έργο της τη στιγμή που δεν μου ζητάει τη βοήθειά μου.*

Συμπεράσματα

Από την συνολική εικόνα των λεκτικών επεισοδίων παρατηρείται ένας αυξημένος αριθμός επεισοδίων που προβάλλουν **το αίσθημα της προσωπικής τραγωδίας** χαρακτηριστικό βίωμα και για τις τέσσερις περιπτώσεις του ερευνητικού δείγματος. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως υψηλότερη συχνότητα ως προς εμφάνιση λεκτικών επεισοδίων προσωπικής τραγωδίας εμφανίζουν οι οικογένειες παιδιών με πολλαπλή αναπηρία.

Συμπεράσματα

- Τα λεκτικά επεισόδια που προβάλλουν **το αίσθημα της προσωπικής τραγωδίας** στην πλειοψηφία τους εμφανίζονται στο επίπεδο συνεργασίας με τους ειδικούς επιστήμονες. Οι οικογένειες τονίζουν
 - την ανυπαρξία συνεργασίας με ειδικούς,
 - την έλλειψη υποστηρικτικής δομής και τις δυσκολίες επικοινωνίας με τους ειδικούς επαγγελματίες της εκπαίδευσης, γεγονός που υπερτονίζει τη ατομική ευθύνη στην εκπαιδευτική πορεία των ανάπηρων παιδιών τους.
- Υψηλή επίσης συχνότητα λεκτικών επεισοδίων προσωπικής τραγωδίας εμφανίζεται σε αποσπάσματα που αφηγούνται τις προσπάθειες των οικογενειών να εγγράψουν τα ανάπηρα παιδιά τους σε σχολικές μονάδες και τον ατομικό τους αγώνα να πείσουν το εκπαιδευτικό προσωπικό για την παραμονή των παιδιών τους σε αυτές.

Συμπεράσματα

- Το εκπαιδευτικό σύστημα φαίνεται να τοποθετείται κλινικά και σταθερά ως προς την εκπαίδευση του ανάπηρου μαθητή με το να διαφοροποιείται.
- Ο τρόπος προσέγγισης της εκπαίδευσης σύμφωνα με τους γονείς τους επηρεάζεται από τη κλινική αντιμετώπιση της αναπηρίας η οποία συγκρούεται με τις απόψεις των γονέων ως προς την πορεία της εκπαιδευτικής εξέλιξης των παιδιών τους. Το γεγονός αυτό οδηγεί τους γονείς να προσεγγίσουν με βάση το κοινωνικό μοντέλο τις εκπαιδευτικές δομές μετατοπίζοντας τις ευθύνες από το βαθμό και το είδος της αναπηρίας του παιδιού τους στις αδυναμίες και στην αδιαλλαξία του εκπαιδευτικού συστήματος.

Συμπεράσματα

- Από τα λεκτικά επεισόδια παρατηρούμε πως οι φορείς και οι εμπλεκόμενοι στην εκπαίδευση μαθητών με αναπηρίες κατά μήκος της εκπαιδευτικής ιεραρχίας, από το Υπουργείο παιδείας ως τους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων αντιμετωπίζουν στην πράξη την εκπαίδευση αναπήρων σύμφωνα με το ατομικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας μετατοπίζοντας τις ευθύνες στο ζήτημα της εκπαίδευσης στους γονείς.
- Οι οικογένειες των παιδιών βιώνουν το αίσθημα της προσωπικής τραγωδίας πολλαπλά και πολυεπίπεδα.

Σας ευχαριστώ!